

Aleksander Sterczewski

Spis prac naukowych ś. p. Henryka Likowskiego

Collectanea Theologica 13/4, 370-374

1932

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NOTANDA.

SPIS PRAC NAUKOWYCH Ś. P. HENRYKA LIKOWSKIEGO.

I. Biografia.

[Catalogus publicationum fel. rec. Henrici Likowski].

Ks. Henryk Likowski urodził się 9 stycznia 1876 r. w Michorzewku (Wielkop.), gdzie ojciec jego był nauczycielem. Uczęszczał do gimnazjum Marji Magdaleny w Poznaniu, które ukończył w r. 1895. Studja teologiczne odbył w Poznaniu. Po otrzymaniu djakonatu udał się do Monasteru (Westfalja), gdzie na fakultecie teolog. studjował historję kościelną, słuchając tak wybitnych profesorów, jakimi byli Pieper, Dickamp, Sdralek, Finke, Niehues. Po roku wrócił na kilka miesięcy do praktycznego Seminarjum duchownego w Gnieźnie, gdzie otrzymał święcenia kapłańskie. Po dwuletniem kontynuowaniu studjów historycznych w Wrocławiu wrócił w r. 1901 do diecezji, oddając się pracy duszpasterskiej. Obejmuje posadę wikarjusza katedralnego w Gnieźnie, przechodzi na wikarjat do Biezdrowa i tu później zostaje proboszczem. W tym czasie zajmuje się w dalszym ciągu prywatnie pracą naukową.

W r. 1919, wycofawszy się z pracy duszpasterskiej, przeszedł na stanowisko bibliotekarza naukowego w poznańskiej bibliotece uniwersyteckiej; później przez kilkanaście miesięcy zastępował dyrektora tejże biblioteki¹⁾). W międzyczasie przygotował pracę doktorską i w r. 1922 uzyskał stopień doktora filozofji w Uniwersytecie poznańskim. Od r. 1923 był wiceprezesem Wydziału Teologicznego Tow. P. N. w Poznaniu. W r. 1925

¹⁾ O działalności bibliotekarskiej Ks. L. piszą w spomnieniu pośmiertnem: Posadzy Ludwik: Kurjer Poznański 1932, nr. 151.

Szulc-Golska Bożena: Przegląd Biblioteczny VI (1933), str. 94—95.

dokonał habilitacji na wydziale teologicznym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. Tenże fakultet proponował mu objęcie mającej utworzyć się katedry historii Kościoła w Polsce. Ponieważ Ministerstwo ze względów oszczędnościowych katedry tej do budżetu nie wstawiło, przejście ks. L. do Lwowa nie mogło nastąpić. W tymże czasie powierzono ks. Likowskiemu wykłady historii Kościoła w Seminarjum duch. w Poznaniu, a po roku zamianowany został profesorem tegoż seminarjum. W r. 1926 był też współredaktorem „Roczników Historycznych“, wydawanych przez Pozn. Tow. Miłośników Historji.

W r. 1927 po dłuższych pertraktacjach objął zastępstwo katedry historii Kościoła w Polsce na wydziale teologii katol. Uniwersytetu warszawskiego. Niebawem otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego.

Zmarł po dłuższej chorobie 18 marca 1932 r. Pochowano go na cmentarzu warszawskim, a byli parafjanie bieżdrowscy postawili nagrobek ku jego czci i pamięci.

II. Bibliografia.

Prace drukowane²⁾.

1. Kwestja unji kościoła wschodniego z zachodnim na soborze konstanckim.

a) „Przegląd Kościelny“ VIII (1905) str. 510—519.

b) „Przegląd Kościelny“ IX (1906) str. 7—20.

c) „Przegląd Kościelny“ IX (1906) str. 168—186.

(Praca nieukończona: patrz recenzję napisaną o niej przez Marjana Goyskiego w „Przeglądzie Historycznym V [1907] str. 390).

2. Powstanie godności prymasowskiej arcybiskupów gnieźnieńskich. (Ustęp z dziejów hierarchji kościoła polskiego). — „Przegląd Historyczny“ XIX (1915), str. 21—44, 154—190, 249—274.

3. Ks. Maciej z Mieleszyna († 1522) i jego kronika klasztoru trzemeszeńskiego. — Rozprawy Wydziału Teologicznego Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Serja II, poszyt 4/1 (Poznań 1918) str. 184—210.

4. Recenzja pracy: Becker Edward ks., Documenta ecclesias civitatis Bidgostiensis concernentia, Berlin 1918. — „Kwartalnik Histor.“ XXXV (1921) str. 116—117.

²⁾ Jakkolwiek wielka część prac drukowana jest w formie feljetonów, nie zmniejsza to ich wartości naukowej. Ponieważ w Poznaniu nie wychodziło żadne czasopismo teologiczne, autor musiał korzystać z uprzejmości redakcji gazet.

5. Recenzja pracy: Kunkel Adolf, Gnesener Hussiten-verhöre 1450—1452. — „Kwart. Histor.“, XXXV (1921) str. 117—118.
6. Miasto książęce Środka. Kartka z dziejów Poznania w latach 1231—1253, Poznań 1922, str. 30. — Odbitka z „Dziennika Poznańskiego“.
7. Biblioteki i Archiwa Poznańskie. — „Dziennik Poznański“ r. 1922, nr. 146, 151, 152, 153, 154, 155.
8. Geneza święta Translatio s. Adalberti w kościele polskim. (Rozwiązanie sprawy o relikwie św. Wojciecha). — Kwart. Teol. Wileński (1923) str. 53—89. Także w osobnej odbitce. Por. też „Kurjer Pozn.“ 1923, nr. 109.
9. Portal gotycki przy kościele poddominikańskim. — Feljeton w „Kurjerze Poznańskim“ r. 1923, nr. 112.
10. Recenzja pracy: Cieszyński Nikodem ks., Roczniki katolickie. Rok 1922. Poznań 1923. — „Kurjer Poznański“, 1923, nr. 143.
11. Najdawniejszy statut poznańskiego bractwa strzeleckiego z r. 1417/1418. — Feljeton w „Kurjerze Poznańskim“ r. 1923, nr. 193.
12. Początki bractwa strzeleckiego w Poznaniu. — Feljeton w „Kurjerze Poznańskim“, r. 1923 nr. 204, 205.
13. Magdeburg a początki kościoła w Polsce. — Referat wygłoszony dnia 20.III 1923 na posiedzeniu Wydziału Teol. Pozn. Tow. Przyj. N., streszczony w sprawozdaniach za r. 1923.
14. O nieznanym statucie Mikołaja Trąby z r. 1414. — Referat wygłoszony dnia 16.V 1923 na posiedzeniu Wydziału Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, streszczony w sprawozdaniach za rok 1923.
15. Prawo małżeńskie w Polsce aż do soboru Trydenckiego. — Referat wygłoszony dnia 13.XI 1923 na posiedzeniu Wydziału Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, streszczony w Sprawozdaniach za rok 1923.
16. Początki klasztoru Cysterek w Owińskach (r. 1242—1250), Poznań 1924, str. 66.
17. „Et unum exemplum docet...“ Na marginesie nowego studjum z dziejów kultury polskiej. — 3 feljetony w „Kurjerze Poznańskim“, r. 1924, nr. 90, 115, 145.
18. Polska w Europie i wśród Słowiańszczyzny na podstawie statystyki bibliotecznej. — Feljeton w „Kurjerze Poznańskim“ r. 1924, nr. 211, 213.
19. Poznań za czasów Bolesława Chrobrego. — Feljeton

w „Kurjerze Poznańskim“ r. 1924, nr. 298. — Przedruk w „Wiariusie Wielkopolskim“ r. 1925, nr. 212.

20. Założenie klasztoru Cysterek w Owińsku. — Wykład wygłoszony na posiedzeniu Wydziału Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk dnia 18.I 1924 w Poznaniu, streszczony w Sprawozdaniach za rok 1924.

21. Doktryna Pawła Włodkowica na soborze konstancjeńskim i jej źródła. — Referat wygłoszony na posiedzeniu Komisji Historycznej Pozn. Tow. Przyj. Nauk dnia 15 grudnia 1924 w Poznaniu. — (Patrz Sprawozdanie Poz. Tow. Przyj. N. za rok 1923 i 1924, str. 5).

22. Synod prowincjonalny kaliski z r. 1406. — „Przegląd Teol.“ VI (1925) str. 377—390.

23. Zwiedzenie miejsca prac ziemnych przy moście tumskim przez przedstawicieli nauki. — Artykuł w „Kurjerze Poznańskim“, r. 1925, nr. 31.

24. Sprawa prymasostwa w Kościele polskim w latach 1793—1795. — Wykład wygłoszony dnia 24.VI 1925 na posiedzeniu Wydziału Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk, patrz Sprawozdania Zarządu Tow. Przyj. Nauk za rok 1925, str. 11.

25. Recenzja pracy: Wicherkiewiczowa Marja, Rynek poznański i jego patrycjat. Poznań 1925. — W „Kurjerze Poznańskim“, 1925, nr. 221 p. t. „Książka o Rynku poznańskim“.

26. W sprawie żywota bł. Bogumiła. — 2 feljetony w „Kurjerze Poznańskim“ 1925, nr. 307 i 309.

27. Potrzeba wytworzenia nowych warunków pracy na polu historjografji Kościoła polskiego. — Referat druk. w Pamiętniku II-go Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich w Poznaniu 6—8 grudnia, Lwów 1925, sekcja IV-ta, str. 1—6.

28. Polska a Misje katolickie. (Wykład wygłoszony na Międzyn. Akadem. Kongresie Misyjnym w r. 1927). — Druk. w *Mioni Ugo*: Propaganda Misyjna w 12 wykładach, Poznań 1928/29, str. 67—72.

29. Początki kanoników regularnych w Polsce. — Streszczenie pracy, przedstawionej na posiedzeniu Wydziału Teol. Pozn. Tow. Przyj. Nauk z dnia 24.VI 1929. (Sprawozdania Pozn. Tow. Przyj. Nauk za rok 1929, str. 30—31)³⁾.

Prace w rękopisach.

1. Memorjał o stanie i znaczeniu biblioteki trzemeszeńskiej. — Rkp. w bibliotece Uniw. Pozn.

³⁾ Artykułów autora o charakterze publicystycznym, ogłaszanych dość często w gazetach poznańskich, a sygnowanych (*hl*) nie spisano, bo nie są przyczynkami naukowemi.

2. Najdawniejsze dzieje klasztoru cysterek w Ołoboku (1211—1292). — Praca doktorska, zreferowana na posiedzeniu Wydz. hist. P. A. U. 25.VII 1921. — Por. Bulletin international de l'Académie Polonaise, Cracovie 1925, nr. 6, str. 26—32 p. t. Die älteste Geschichte des Cistercienserinnenklosters in Ołobok 1211—92.

Poznań

Ks. Aleksander Sterczewski.

EINE GRÜNDUNGSURKUNDE DER POLNISCHEN ARMENIER AUS d. XIV. JHDT.

Das einmal erwachte Interesse für Armenien und seine Geschichte wird in der Wissenschaft immer reger; man behandelt immer öfter die Geschicke dieses unglücklichen, hartbedrängten Volkes, man studiert seine Kunst und Litteratur, man verfolgt auch das Los der armenischen Auswanderer, die notgedrungen ihre uralte Heimat am Ararat verlassen mussten, um in fernem Landen eine neue zu suchen. Eine solche fanden sie auf der Krim, in der Walachei, Rotrussland und Polen.

Die Einwanderung der Armenier in Polen wird kaum früher, als im XIII. Jhdt. anzusetzen sein¹⁾. Das Gleiche ist wohl auch von der armenischen Gemeinde in Kamieniec Podolski zu sagen. Diese, an der äussersten südöstlichen Grenze des lateinischen Christentums gelegene Festung, war nicht bloss ein Bollwerk gegen die immer wieder vordringenden Wogen des Islam, was auch die römische Kurie von Nikolaus V. an richtig einschätzte, sondern dank seiner ungewöhnlichen, dazu noch natürlich und künstlich befestigten, Lage auch ein bedeutendes Handelszentrum mit dem Osten, zum Teil auch mit dem Süden. Aus Zentralasien, Persien, Indien, dem Kaukasus, der Krim, der Türkei, aus Griechenland, Cypern, Ungarn, aus der Walachei, ja aus Italien kamen hier Warenladungen an und wurden über Kieff nach Moskau, auf dem Flusswege nach Danzig, den Skandinavischen Ländern und Deutschland versandt. Dieser Handel ruhte fast ausnahmslos in den Händen der ortsansässigen Armenier²⁾. Eine legendarische Nachricht erzählt, sie hätten hier bereits 1250 eine eigene Kirche besessen, den frühesten geschichtlichen Beleg für ihre Anwesenheit in Kamieniec besitzen wir aber erst aus der Mitte des XIV. Jhdts. Es ist dies eine Eintragung in einem armenischen Messbuche, das sich im vorigen Jahrhundert daselbst befand. Sie besagt, dass ein ge-

¹⁾ Lechicki Cz., Kościół Ormiański w Polsce, Lwów 1928, 11.

²⁾ Vgl. Prusiewicz A., Kamieniec Podolski, in „Litwa i Ruś“ II, Wilno 1913, Heft 4—5, S. 5—6; Barącz Sadok, Rys dziejów ormiańskich, Tarnopol 1869, 265—266.